

С препоръки към общини и управляващи завърши кръглата маса, представяща опита на община Свиленград по въвеждане на принципа РАУТ - заплащане на такса битови отпадъци спрямо количеството им

Сряда, 12 Юли 2023

Документ с изводи и препоръки от опита на община Свиленград по промяна на модела на управление на отпадъците и въвеждане на нов по-справедлив механизъм за определяне на такса битови отпадъци е резултатът от двудневна кръгла маса на тема „Демонстрационно въвеждане на принципа РАУТ (заплащане на такса битови отпадъци спрямо количеството им) при начисляване на ТБО.

Община Свиленград бе домакин на събитието, което се проведе по проект BG16M1OP002-2.009-0076 „Въвеждане на добра практика в община Свиленград по пътя към нулеви отпадъци“, финансиран от Оперативна програма „Околна среда“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

В него участваха представители на МОСВ, сред които ръководителят на Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда“ Галина Симеонова и директорът на Дирекция „Отпадъци“ Светлана Божкова, изпълнителният директор на НСОРБ Силвия Георгиева, кметове, заместник-кметове, председатели на ОбС, еколози, данъчни експерти от общините Стара Загора, Банско, Златоград, Мадан, Димитровград, Хасково, Харманли, Карлово, Казанлък, Габрово, Гурково, Бургас, Разград, РИОСВ – Хасково, Екологично сдружение „За Земята“, Асоциацията на еколозите, „Информационно обслужване“

АД, а онлайн се включиха представители на Министерство на финансите и на над 80 общини.

Документът ще бъде разпратен до всички общини и централните държавни институции в подкрепа на промяната на нормативната уредба за въвеждането на ТБО на база количество, което в Закона за местните данъци и такси е предвидено да стане факт от 1 януари 2025 г. Това налага взимането на важни управленски решения в общините, тъй като ще се промени моделът за заплащане на услугите за отпадъци – от заплащане базирано на данъчната оценка на имота, както е в момента в България, към заплащане пропорционално на количеството изхвърлени битови отпадъци.

Община Свиленград е първата в България, която тества модела на принципа PAYT (pay-as-you-throw – плащаш, колкото изхвърляш). Основните спънки са: идентификация на потребителите – граждани и фирми, измерване на количеството генерирани отпадъци – обем или тегло, и на тази база – определяне на ставка за таксата битови отпадъци, като основа за извършване на изчисления.

Форумът откри кметът на Свиленград арх. Анастас Карчев. Той изтъкна, че общината е новатор, който не върви по утъпкани пътеки, а търси решения на важни проблеми чрез изпълнението на този труден и иновативен проект. Арх. Карчев отбеляза, че въвеждането на нов модел за управление на отпадъците изисква цялостно реструктуриране на организацията на работата в общината и звената, ангажирани с процесите по управление на отпадъците. Община Свиленград вече установи необходимостта от създаване на аналитично звено, което да обработва информацията, генерирана от софтуера за управление на процесите, да изпраща съобщения, да реагира на сигнали и др. Необходимо е и обвързване на системата със софтуера на дирекция „Местни данъци и такси“.

„Темата на кръглата маса е изключително важна и наболяла за всички общини“, каза заместник-кметът на Свиленград Мария Костадинова, която бе и модератор на форума. Проектът е част от пътя на Свиленград към община с нулеви отпадъци. Тя сподели за трудностите при изпълнението на пилотен проект в област, в която у нас липсват не само опит, но и теоретични познания и благодари на гражданите и бизнеса в Свиленград, които със своята активност и заинтересованост са основен двигател за продължаване на работата.

Ръководителят на проекта инж. Иванка Димитрова представи напредъка на община Свиленград по изпълнението му. Той е разработен през 2018 година, но одобрение и финансиране получава през 2021 г. по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд на Европейския съюз, процедура BG16M1OP002-2.009 „Изпълнение на демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците“, приоритетна ос 2 „Отпадъци“. Стойността на проекта е 391 142,17 лева, от които 332 470,84 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 58 671,33 лева национално съфинансиране от държавния бюджет на Република България.

Инж. Димитрова описа стъпките, които общината е изминала за пилотното въвеждане на модела PAYT, което ще промени начина на калкулиране на таксата и намаляване генерирането на отпадъците. Системата за интелигентно управление на процесите и претегляне на генерирания отпадък е тествана в три пилотни района на територията на Свиленград - в зони с еднофамилни къщи и в такива с многофамилни жилищни сгради, както и в селата Капитан Андреево и Генералово. На индивидуалните кофи и контейнери бяха монтирани транспондери за идентифициране на съдовете и ултразвукови сензори за измерване на обема в тях, като са поставени само на съдовете за битов отпадък, защото ТБО се заплаща за този вид отпадък, а не за разделно събраните отпадъци – хартия, пластмаса, стъкло, зелени отпадъци и др. Освен че съдовете се идентифицират, те се и заключват, за да са сигурни гражданите, че претегленият отпадък е само от съответното домакинство. За тази цел са монтирани гравитационни ключалки и са раздадени ключове за ползването им. Сметосъбиращите машини се оборудвани с измервателни модули от сензорен тип, които определят теглото на вдигнатите кофи и контейнери преди и след изпразването им, и бордови компютри със софтуер и принтер. Информацията от сензорите се изпраща в софтуерна платформа и на информационен портал за граждани, където се съхранява и анализира. Тази система позволява да се идентифицират контейнерите, които са пълни над определен процент от обема им и дава възможност освен за визуализация на данните в реално време и за анализ на ценообразуването на услугите по сметоизвозване. Част от информацията е достъпна за потребителите и чрез мобилно приложение с цел проследяване на количествата отпадъци, образувани от тях, и ползваните услуги по сметосъбиране. Навсякъде, където се приложи системата, се виждат резултати от намаляването на количеството депонирани битови отпадъци. Стимулира се разделното събиране на обемисти и едрогабаритни отпадъци и отпадъци от опаковки. Постепенно този модел ще се мултиплицира в цялата община.

„Изцяло ще се промени методиката за изчисляване на ТБО, като се внесе значителна доза справедливост, тъй като в момента по-голямата тежест в дейностите по сметоизвозване и управление на отпадъците се поема от бизнеса, а отделно има значителни разлики в размера на такса битови отпадъци и на отделните имоти, без да е обвързана с броя на живущите в тях“, подчерта инж. Димитрова. Тя изтъкна необходимостта от ефективно прилагане на принципите на разделното събиране на отпадъците като встъпителен етап преди въвеждането на новия модел за определяне на ТБО, както и активната комуникация с гражданите. В община Свиленград е създаден Консултативен съвет за нулеви отпадъци, в който влизат представители на всички слоеве от обществото, както и на бизнеса, и така самите граждани стават емисари за разделното събиране на отпадъците и намаляване на битовия отпадък. Също много важна работа е свършена с организациите за оползотворяване на опаковки. От 60 точки на територията на общината след няколко преразглеждания на договорите вече са разположени 1 300 съда за разделно събиране.

Изпълнителният директор на НСОРБ Силвия Георгиева представи готовността за сключване на договор с Програма „Околна среда 2021 – 2027“ за разработване на пакет от мерки в подкрепа на общините по преминаване към новия модел на изчисляване на ТБО. „Нашата обща задача е да намерим такова решение, което да направи страната по-чиста, без да увеличи многократно данъчната тежест за българските граждани. Трябва да си дадем сметка, че връщане назад няма. ТБО ще се изчислява на база количество и заедно трябва да платим цената на този преход. Заедно общините и държавата.“

В края на първия ден от кръглата маса участниците имаха възможност да наблюдават демонстрация на системата за претегляне на генерирания битов отпадък в пилотни райони.

Във втория ден на форума Евгения Ташева от сдружение „За Земята“ представи пътя на община Свиленград към нулеви отпадъци. През последните 7 години със своята експертна помощ сдружение „За Земята“ подкрепя и подпомага общината в тази дейност. Евгения Ташева отбеляза, че в Европа отговорността е споделена между гражданите, компаниите и правителствата и даде примери с Италия. Тя откри 10 стъпки към нулеви отпадъци, които могат да са полезни за всички общини: разделяне при източника; сметосъбиране от врата до врата; компостиране; рециклиране; повторна употреба и поправка; инициативи за намаляване на отпадъците; икономически стимули; център за сортиране на остатъчните отпадъци; подобрен промишлен дизайн; временно депо. Отбеляза, че чрез разделяне при източника и събиране от врата до врата заедно с таксуване на база количество ще се постигне по-малко количество отпадъци, по-рядко извозване, по-чисти материали за рециклиране и по-малко разходи за третиране.

Във видеообръщение Росано Ерколини – президент на управителния съвет на Европейската мрежа за нулеви отпадъци, поздрави община Свиленград за добрите резултати в тази посока и благодари на ръководството ѝ за усилията да бъде първата община в България, включена в Европейската мрежа за нулеви отпадъци и да споделя своя опит с другите общини в страната.

Какви са възможностите за мултиплициране на опита на Община Свиленград в другите общини бе тема на дискусиата. Главните рискове са свързани с нарастване на нерегламентираните сметища след въвеждането на новия модел и необходимостта в следващите години общините да отделят инвестиции както в съдове за разделно събиране на отпадъци, така и в изграждане на специализирани площадки, техника и механизация. Прие се становището, че въвеждането на ефективна система за разделно събиране на отпадъците е задължителна предпоставка за промяна в модела на изчисляване на ТБО. Подчертана бе необходимостта от включване на темите за разделното събиране и намаляване на отпадъците в образователния процес.

